

WERKGROEP MILIEUBEHEER BERG EN DAL

Postbus 26, 6560 AA Groesbeek
secretaris@wmg-groesbeek.nl
www.wmg-groesbeek.nl

Omgevingsdienst Regio Nijmegen
Postbus 1603
6501 BP Nijmegen
(verzonden per email aan wabo@odrn.nl)

Groesbeek, 8 augustus 2023

betreft: **OLO 6765569, zienswijze op ontwerpbesluit omgevingsvergunning zonnepark Lagewald**

Geachte dames en heren,

Hierbij dienen wij namens de Werkgroep Milieubeheer Berg en Dal, Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek (SLOG) en IVN Rijk van Nijmegen, werkgroep Groen en Ruimte, een zienswijze in op het ontwerpbesluit van de gemeente Berg en Dal voor een omgevingsvergunning voor het realiseren van een zonnepark nabij Lagewald te Groesbeek.

Crisis- en herstelwet

In de ruimtelijke onderbouwing wordt gesteld dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is op de procedure van deze omgevingsvergunning. Wij gaan ervan uit dat dit niet juist kan zijn omdat in de bekendmaking van het ontwerpbesluit een vermelding daarvan ontbreekt.

Plangebied

In de bekendmaking staat een kadastraal perceel (83) genoemd dan niet terugkomt in het ontwerpbesluit en de ruimtelijke onderbouwing. In het ontwerpbesluit wordt een kadastraal perceel (38) genoemd dat niet in de bekendmaking en de ruimtelijke onderbouwing staat. Dit perceel 38 betreft een A-watergang. Wij gaan ervan uit dat hier een of meer vergissingen zijn gemaakt.

Gemeentelijk beleid

Het plan is tweeënhalve jaar openbaar in voorbereiding geweest. In februari 2021 hebben WMG en SLOG op uitnodiging van TP Solar een open, verkennend gesprek gehad over de inrichting van het zonnepark in relatie tot natuur en landschap. Ook daarna hebben wij enkele keren inhoudelijk gereageerd op het concept-inrichtingsplan, ook naar de gemeente. Dit heeft deels tot aanpassingen in het plan geleid. Onze hoop en verwachting was dat de gemeente zich sterk zou maken voor de algemene belangen van natuur en landschap. Het resultaat is teleurstellend. Dat heeft deels te maken met de laatste, plotse wijziging waarbij een veld is komen te vervallen en op de resterende zonnevelden een veel groter oppervlak aan panelen komt. Waar eerst ca. 19.000 panelen waren voorzien in een plangebied van totaal 15 hectare, beslaat het huidige plan ruim 11 hectare waarop 17.922 panelen komen te staan. Dit leidt tot een aanzienlijke verdichting van het zonneveld waarbij de vraag is in hoeverre nog tegemoet gekomen wordt aan het gemeentelijk beleid m.b.t. landschappelijke en ecologische inpassing van zonnevelden.

Op 14 juli 2020 heeft het college van B & W het 'Kader voor de landschappelijke en ecologische inpassing van zonnenvelden in de gemeente Berg en Dal' vastgesteld. Volgens het bijbehorende collegebesluit krijgt de gemeente daarmee een goed toetsingskader voor de ontwikkeling van zonnenvelden. Zo zijn bijv. behoud en zo mogelijk versterking van landschappelijke structuren en vergroting van de biodiversiteit belangrijke randvoorwaarden om akkoord te kunnen gaan met plannen voor zonneparken. In de ruimtelijke onderbouwing wordt weliswaar op een aantal punten ingegaan maar we missen een integrale toetsing van het plan aan (alle kaders en randvoorwaarden van) het beleidskader.

Aantasting natuur, cultuurhistorie en landschap

In het genoemde beleidskader staat onder andere dat het belangrijk is zichtlijnen zorgvuldig in te passen. Ook moeten het landschap en haar kenmerken zichtbaar en beleefbaar blijven. Het huidige plan voldoet daar niet aan. De zichtlijn vanaf de weg Lagewald in oostelijke richting naar het kleinschalig landschap net over de rijksgrens gaat geheel verdwijnen. Het is natuurlijk niet voor niets dat deze streek het predicaat Nationaal Landschap heeft gekregen. De vraag is of de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap door dit plan worden aangetast.

Plaatsing van zonnepanelen veroorzaakt hier niet alleen een grote **visueel-landschappelijke** aantasting, ook de **cultuurhistorische waarden** worden aangetast door zonnepanelen te plaatsen op een perceel met een oude greppelstructuur (kadastraal perceel 86). Daar bovenop worden hier **natuurwaarden** aangetast. Het is laaggelegen, vochtig oud grasland dat aantrekkelijk foerageergebied is voor tal van soorten, waaronder de das en de patrijs. Bovendien is hier aan weerszijden van de weg een groenstructuur aanwezig, onder meer van belang als migratieroute voor fauna zoals reewild. Met het voorliggende plan wordt deze migratieroute geblokkeerd.

Het volleggen met zonnepanelen van kadastraal perceel 86 is een van onze grootste bezwaren tegen het inrichtingsplan. Verderop in deze brief komen we met een alternatief voorstel.

Te donker

Een ander punt van kritiek betreft de inrichting van het eigenlijke zonnenveld. Voldoet dit aan het eerder genoemde landschappelijk en ecologisch beleidskader van het gemeentebestuur? Door de maat en hoek van de panelenconstructies en de beperkte tussenruimte tussen de rijen panelen wordt het er veel te donker voor de ontwikkeling van kruidenrijke vegetaties waar vogels en insecten iets aan hebben. Het is niet alleen donker onder de panelen zelf, ook een groot deel van de strook tussen de panelenconstructies zal in de schaduw komen te liggen, namelijk die van de ernaastgelegen zonnepanelen. Het is niet realistisch om onder zulke omstandigheden een ecologisch waardevolle vegetatie te verwachten, en daarmee in het kielzog een aantrekkelijk leefgebied voor bijvoorbeeld de patrijs.

Bij een dergelijke inrichting is het dan ook niet meer relevant om hekwerken tot op de grond te plaatsen teneinde evt. grondbroeders te beschermen, zoals SOVON eerder adviseerde.

Patrijzenhagen

Aan beide zijden van de weg Lagewald, over een lengte van circa 400 meter, wordt een zogenaamde patrijzenhaag geplaatst, aan de buitenzijde van het hekwerk. Die zou bedoeld zijn om het zicht op de installatie en het hekwerk te verminderen. In bijlage B bij de ruimtelijke onderbouwing wordt dit landschapselement als volgt beschreven: 'De patrijzenhagen hebben takken die als een paraplu boven de grond hangen, waardoor ze veel dekking en nestgelegenheid voor patrijzen bieden. Ook de ruige grasstroken aan de weerszijden van de haag bieden dekking en nestgelegenheid. De bloeiende en besdraagende struiken en kruiden trekken ook tal van andere vogelsoorten aan. Ook lokken ze bijen, vlinders en allerlei nuttige insecten die kunnen bijdragen aan bestuiving'. Voor dieren is het dus een uitermate slecht plan om een voor hen aantrekkelijke haag te plaatsen op slechts enkele meters van het wegverkeer, met daartussen een wegberm/grasstrook, aan beide zijden van de weg. Vluchtende dieren kunnen maar één kant op, namelijk naar de weg. Zo ontstaat een fuik waarin allerlei vogels en kleine zoogdieren het slachtoffer van het verkeer dreigen te worden. Wij stellen daarom voor de hagen aan de binnenzijde van het hekwerk te plaatsen. Zodra de hagen zijn uitgegroeid tot de hoogte van het hekwerk zal het hekwerk minder opvallen.

Driehoekig noordelijk perceel

Onduidelijk is welk natuurdoel wordt nagestreefd met de inrichting van kadastraal perceel 39. In bijlage B bij de ruimtelijke onderbouwing staat bloemblok/akker, in bijlage I wordt geadviseerd het perceel in te richten als kruidenrijk grasland. Het perceel is al lange tijd in gebruik als schapenwei. Als het de bedoeling van de exploitant is om zo snel mogelijk weer schapenbegrazing in te voeren (misschien wel met dezelfde schapen van dezelfde eigenaar), is het de vraag wat dit perceel in het inrichtingsplan toevoegt behalve dat het op papier als landschapselement wordt meegeteld.

Beplanting

Met betrekking tot de soortkeuze van de aanplant van de singels en hagen (zie bijlage B) willen we opmerken dat gewone beuk niet thuishoort in een gemengde struikenbeplanting. Sleedoorn en kornoelje raden we af omdat deze de sterke neiging hebben andere soorten te gaan overwoekeren wat ten koste gaat van de diversiteit.

Beheer- en monitoringplan

Een beheerplan voor de gehele periode ontbreekt, terwijl deze voorwaarde wel in het eerder genoemde beleidskader staat. In de ruimtelijke onderbouwing staat in par. 2.2.4 dat Ecologisch Adviesbureau Natuurbalans een beheerplan heeft opgesteld, maar dit betreft vooral een technisch advies over de omvorming van landbouwgrond naar de gewenste natuurstroken. Het is geen beheerplan voor de gehele periode. Kruidenrijke vegetaties ontstaan niet vanzelf op zwaar bemeste en intensief gebruikte landbouwgrond. Begrazing is goedkoper dan maaien en afvoeren en heeft daarom vaak de voorkeur. Echter, schapenbegrazing heeft maar een beperkt verschalend effect op voedselrijke gronden, zeker in vergelijking met maaien en afvoeren. Ook het laten monitoren van het beheer gedurende slechts 'de eerste jaren' is natuurlijk onvoldoende. De gemeente dient hierover dus stevige afspraken te maken met de ontwikkelaar, voor de gehele periode. Overigens staat ook in bijlage B een beschrijving van beheermaatregelen waar dan weer niet aan wordt gerefereerd in de ruimtelijke onderbouwing.

Instandhouding natuur- en landschapselementen na afloop

Als natuurorganisaties pleiten wij er nogmaals voor dat alle aangelegde natuur- en landschapselementen in stand blijven na beëindiging van het zonnepark. Wij denken dat dit geen onredelijke compensatie is voor de landschappelijke aantasting die een zonnepark de facto is.

Volgens het ontwerpbesluit dient na afloop van exploitatie van het zonnepark slechts een deel van de landschappelijke inpassing, een houtsingel en een struweelsingel, te blijven bestaan en in stand te worden gehouden. Wij vragen ons tevens af of (een voorschrift in) een omgevingsvergunning voldoende rechtszekerheid biedt dat deze singels blijven bestaan en beheerd blijven worden. Beter is het om deze verplichting in een overeenkomst tussen gemeente, TP Solar en de grondeigenaar vast te leggen. De instandhouding kan ook notarieel worden vastgelegd middels een kwalitatieve verplichting die op de betreffende gronden gevestigd wordt. Te zijner tijd kan de gemeente dit doorvertalen in het omgevingsplan.

Conclusie en alternatief voorstel

Als groene organisaties zien we de noodzaak van de energietransitie. En we begrijpen dat er belangen tegen elkaar afgewogen moeten worden. Bij dit plan vinden we de balans teveel naar de verkeerde kant doorslaan: te grote landschappelijke aantasting, te weinig ecologische winst. Dit hebben we eerder kenbaar gemaakt aan de gemeenteraad, met een brief en inspraak in de carrousel d.d. 11 mei 2023. Helaas kon dat op weinig begrip rekenen van de aanwezige raads- en carrouselleden. Wel kregen we een reactie van TP Solar met een uitnodiging om in overleg te gaan. Dat hebben we op prijs gesteld. In juli hebben we ter plekke op de Lagewald onze bezwaren besproken, met name betreffende het zuidoostelijk gelegen perceel 86. TP Solar heeft aangegeven open te staan voor een andere indeling van het plangebied, binnen de ruimte die men heeft.

Wij stellen voor perceel 86 geheel vrij te houden van zonnepanelen. Doel daarvan is behoud van de cultuurhistorie, behoud van een aantrekkelijk landschap met zichtlijn op een kleinschalig landschap en behoud van de ecologische verbinding tussen de houtige elementen aan weerszijden van de Lagewald.

Plankaartje met daarop ingetekend ons voorstel. Het geel omlijnde deel zou in ieder geval vrij moeten blijven van zonnepanelen. Aan de noordzijde ervan een struweelsingel (groene lijn) plaatsen om het zonnenveld aan het oog te onttrekken en voor ecologische verbinding. De rood gestreepte stroken zouden in dat geval geheel of gedeeltelijk kunnen komen te vervallen.

De kruidenrijke grasstroken aan weerszijden van de weg kunnen wat ons betreft dan komen te vervallen; de ligging langs de weg maken deze niet aantrekkelijk voor fauna, bovendien verwachten we dat de exploitant zo snel mogelijk schapenbegrazing in plaats van maaien en afvoeren wil gaan toepassen wat ongunstig is voor de ontwikkeling van de flora. Ook de keverbanken, die intensief beheer en onderhoud vragen, en (een deel van) de grasstroken aan de noordzijde van het zonnenveld zouden dan kunnen worden geschrapt. Wij kiezen dus voor concentratie van de landschapselementen, omdat we denken dat daar in dit geval meer ecologische en landschappelijke meerwaarde uit te halen is dan uit relatief smalle stroken op ongunstige plekken naast een dichtbelegd zonnenveld.

Het vrijgehouden perceel zou dan als kruidenrijk grasland ingericht en beheerd moeten worden.

Inrichting: bestaand grasland behouden en soortenrijker maken (door stroken te frezen en daarop maaisel van kruidenrijk grasland op te brengen); herprofilen van de bestaande greppels; accentueren van het aanwezige hoogteverschil in het terrein; aan noordzijde struweelsingel langs hekwerk van zonnenveld (versterkt ecologische verbindingfunctie, onttrekt panelen aan het zicht).

Beheer: maaien en hooien/afvoeren, minstens een keer per jaar (als er veel gewas op staat moet er twee keer worden gemaaid).

Naar aanleiding van het hierboven genoemde terreinbezoek in juli heeft TP Solar ons een voorstel gedaan voor aanpassing van het inrichtingsplan waarin de zichtlijn op perceel 86 weer is opgenomen conform een vorige versie van het plan. Wij waarderen deze tegemoetkoming, maar zoals hierboven aangegeven en ook al eerder door ons bepleit (reactie SLOG n.a.v. presentatie zonneparken, juli 2021), zijn wij voorstander van het volledig vrijhouden van zonnepanelen van het zuidoostelijk deel van het plangebied. Volgens ons is er voldoende ruimte binnen het plangebied om voor deze inrichting te kiezen.

Tot een verdere toelichting zijn wij graag bereid.

Met vriendelijke groet,

namens Werkgroep Milieubeheer Berg en Dal, Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek en IVN Rijk van Nijmegen, werkgroep Groen en Ruimte

Jo de Valk
voorzitter WMG